

17.09.1939 r.

Agresja Związku Sowieckiego na Polskę

Ambasador RP w Moskwie Wacław Grzybowski (domena publiczna)

O godzinie 3.00 ambasador Polski w Moskwie Wacław Grzybowski został wezwany do Ludowego Komisariatu Spraw Zagranicznych ZSRS. Otrzymał tam notę, z której wynikało, że Polska przestała istnieć, wobec czego wojska sowieckie zmuszone są wkroczyć na jej ziemie, by bronić mniejszości bliskich kulturowo Rosjanom – białoruską i ukraińską. Grzybowski wiedział, że to jawne kłamstwo. Polska armia stawiała opór Niemcom, rząd RP przebywał w swoim kraju, na terenach niezajętych przez Wehrmacht działały polskie urzędy. Nie było mowy o żadnym rozpadzie państwa. Ambasador nie przyjął noty. Powołał się na polsko-sowiecki pakt o nieagresji. Jego postawa jednak nic nie dała. Związek Sowiecki stosował politykę faktów dokonanych. Kilka godzin później Armia Czerwona wkroczyła na polskie ziemie.

Sowiecki plakat propagandowy – żołnierz Armii Czerwonej przebija Białego Orła (domena publiczna)

Siły Armii Czerwonej przeciwko Polsce (skierowane w trzech rzutach)

- 620 tys. żołnierzy
- ponad 4,7 tys. czołgów
- 300 samolotów

Polskiej granicy z ZSRS strzegły jedynie przerzedzone oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza (KOP) i niezaangażowane w walki z Niemcami jednostki Wojska Polskiego.

Bilans walk

Ważniejsze bitwy i potyczki Wojska Polskiego z Armią Czerwoną

- 22–22.09 Grodno
- 21–22.09 Kodziowce
- 28–29.09 Szack
- 1.10 Wytyczno

17 września 1939 r. Stalin wypełnił zobowiązania wobec III Rzeszy wynikające z tajnego protokołu do paktu Ribbentrop–Mołotow. Tego dnia Armia Czerwona uderzyła na Polskę na całej długości jej wschodniej granicy (ponad 1400 km). Polakom zmagającym się od 1 września 1939 r. z Wehrmachtem został wbity nóż w plecy. Agresja Sowietów umożliwiła Niemcom zintensyfikowanie swoich działań. Z obu frontów nacierały na Polskę potężne siły wroga. Sytuację dodatkowo pogarszała dyrektywa naczelnego wodza marsz. Edwarda Śmigłego-Rydza zlecająca unikanie walk z jednostkami Armii Czerwonej i wycofanie polskich oddziałów do Rumunii i na Węgry.

Warszawski pomnik Poległym i Pomordowanym na Wschodzie (domena publiczna)

Mieszkańców okupowanych i anektowanych terenów władze ZSRS poddały brutalnym represjom. Celem sowieckiego aparatu przemocy było załamanie społecznego morale i zduszenie w zarodku rodzącej się konspiracji. Długofalowym celem polityki ZSRS była depolonizacja wschodnich województw polskich oraz sowietyzacja ludności przyłączonych ziem Rzeczypospolitej. Obywatele RP byli mordowani (np. podczas zbrodni katyńskiej z wiosny 1940 r. Sowietnicy zgładzili prawie 22 tys. przedstawicieli polskiej inteligencji), osadzani w więzieniach i zsyłani do łagrów, gdzie ginęli z głodu i wyczerpania. W tym samym czasie rozpoczęła się gehenna kilkudziesięciu tysięcy obywateli polskich, którzy byli zmuszeni przejść piekło deportacji.

Mapa ostatecznego rozbioru Polski z 28 września 1939 r. z wytyczoną linią graniczną (domena publiczna)

28 września 1939 r. w pakcie zawartym między III Rzeszą i ZSRS ustalono linię graniczną przecinającą okupowaną Polskę. Związek Sowiecki anektował ziemie na wschód od linii. Na podstawie sfałszowanego plebiscytu wschodnie województwa II RP wcielono do ZSRS jako części Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej i Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej. Wilno wraz z okolicami natomiast Sowietnicy przekazali Litwie. W wyniku agresji na Polskę oraz inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej Związek Sowiecki znacznie poszerzył swoje terytorium. Część z zajętych przez niego ziem nigdy już do tych krajów nie wróciła. Oprócz wschodniej części Polski wiosną 1940 r. Związek Sowiecki zagarnął fragment terytorium Finlandii. W czerwcu anektował Litwę, Łotwę i Estonię. Na przełomie czerwca i lipca natomiast włączył w swoje granice należące do Rumunii Besarabię i północną Bukowinę.